

A Könyvtár feldolgozó munkájának összesített számadatai a következők:

	Címleírás		Osztályozás	
	2004	2005	2004	2005
Modern könyv (mű) +részcímes per.	8 176 + 393	7 045 303	8 176 + 393	7 045 303
Füzeteként megjelenő művek (Lieferung)	13	100	13	100
Periodika (cím)	39	32	39	32
Keleti könyv (mű)	1 100	1 525	1 100	1 525
Keleti periodika (új)	17	24	17-	24
Kézirat (db)	9 208	4 918	-	-
Régi könyv (rekord)	1 883	636	-	-
Mikrofilm (mű)	268	93	268	93
Könyvek retrospektív feldolgozása (kötet)	380	1 378	380	1 378
Periodikák retrospektív Feldolgozása (kötet)	667	664	-	-
Térkép	-	15	-	15
Hangdokumentum	-	-	-	-
CD-ROM, DVD	54	64	54	64

IV. OLVASÓSZOLGÁLAT**(könyvolvasó, folyóirattár, különgyűjtemények)**

A beiratkozott olvasók száma 2005-ben összesen 6 922 volt, ebből kölcsönző 3 770, regisztrációs jegyet 475-en kaptak. A beiratkozási díjából 3 350 963 forint folyt be. Mind a beiratkozott olvasók száma, mind az olvasóterem forgalma a korábbi évekhez viszonyítva további lassú csökkenést mutat. A Könyvtárat használó valamennyi olvasóhoz képest az egyetemi hallgatók számaránya az idén tovább csökkent (a tavalyi 48,77 %-ról 45,26 %-ra), míg a PhD-hallgatók és a kutatók érdeklődése némi növekedést mutat, (a tavalyi 40,35 %-ról 42,72 %-ra változott). A helyben használt dokumentumok számának kis mértékű csökkenése az egyetemi hallgatók látogatásának csökkenő számával függ össze, ugyanakkor az állományhasználat továbbra is intenzív volt elsősorban a könyvtárközi kölcsönzés növekvő tendenciája miatt.

A különgyűjtemények használói elsősorban tudományos fokozattal rendelkező olvasók, illetve PhD-hallgatók. A Kézirattárban kutatott többek között Borbély Szilárd, Dávidházi Péter, Egyed Ákos, Egyed Emese, Gorun Kovács György, Gazda István, Galavics Géza, Jankovics József, Kósa László, Miskolczy Ambrus, Müller Miklós, Ritoók Zsigmond, Szabó Zoltán, Szörényi László és Voigt Vilmos. A Keleti Gyűjteményben rendszeresen kutatott Hazai György, aki a török kézirat katalógust készíti elő publikálásra, valamint Harold Liebowitz, a University of Texas, Austin professzora.

A használók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása (%)

	Könyv olvasó	Folyóirat olvasó
MTA rendes és levelező tagja	0,58	0,3
Egyetemi tanár, tudományok doktora, kandidátus	20,46	8,2
Egyetemi oktató	7,03	11,7
Tudományos kutató, PhD hallgató	14,65	29,9
Nem főfoglalkozású kutató	8,82	12,0
Egyetemi hallgató	45,26	36,5
Egyéb	3,20	1,4
	100 %	100 %

Az állomány használatának megoszlása szakok szerint (%)

Szakcsoport	Könyv	Folyóirat
0 általános művek	2,68	2,5
1/2 filozófia, pszichológia, vallás	12,99	6,0
3 társadalomtud.	8,06	13,8
5 természettud.	4,80	8,5
6 alkalmazott tud.	2,61	1,8
7 művészetek	3,50	7,8
80 nyelvtudomány	8,58	21,5
82 irodalomtudomány	36,18	15,7
9 földrajztud., régészet, történettudomány	20,60	22,4
	100 %	100 %

Az állományhasználat adatai – modern könyvolvasó, folyóirattár és különgyűjtemények

Könyvtár- használat	Érvényes regisztrációval rendelkező használók	Könyvtárhasználatok			Kölcsönzött dokumentumok	Helybenhasznált dokumentumok	
		személyes használatok	távhasználatok	kölcsönzések		összesen	az összesből regisztrálva
2004	7 473	55 533	7 300	9 243	18 760	532 782	175 672
2005	7 324	52 646	7 511	10 675	18 812	315 328	158 537

A **kölcsönzési forgalom** mind a kölcsönzési alkalmak, mind a kölcsönzött dokumentumok tekintetében az előző évhez viszonyítva növekedett. A kölcsönadható könyvek számát és a kölcsönzési határidőket igyekeztünk az olvasókkal betartatni, késedelmes visszahozás esetén rendszeresen reklamáltunk. Elveszett könyvekért könyvtartozás címén kölcsönzőink 87 097 forintot fizettek be. Felszólításaink - valószínűleg az e-mailben történő sürgetések hatására - a korábbi évekhez képest eredményesebbeknek bizonyultak, így egyetlen esetben sem kellett bírósághoz fordulni fizetési meghagyás kérésével.

A gépi kölcsönzés bevezetése érdekében folytattuk a 600.000-es könyvállomány vonalkódozását, eljutottunk a 670.000-es raktári jelzethez, ami kb. az 1989-ben beszerzett könyveket jelenti. Ez a munka számos problémát vetett fel, mind az Aleph verzió váltásakor során kimaradt tételek, mind pedig a problémás, hiányosan bevitt könyvek is rekatalogizálásra várnak. A problémák megoldását egy rekatalogizálási csoport felállítása segítené.

A könyvtárközi kölcsönzés számadatai 2005-ben

Könyvtárközi kérések	száma	Teljesítés	eredetiben	nyomtatott formában	elektronikus formában
beérkezett kérések	4 746	adott dokumentumok	3 501	313	550
küldött kérések	107	kapott dokumentumok	89	2	-

2005-ben több cikkmásolat (**550**) készült megrendelésre elektronikus úton (ARIEL), mint hagyományos xeroxmásolatban (**313**). A hosszabb tanulmányokról továbbra is xeroxmásolat készül. Legtöbb akadémiai intézeti könyvtárnak, de a felsőoktatási könyvtáraknak is szinte kivétel nélkül ARIEL útján küldjük a másolatokat.

Könyvtárunk, mint az ODR szolgáltató könyvtára 2005-ben is jelentős kölcsönzési forgalmat bonyolított. A beérkezett és teljesített kérések száma évek óta folyamatosan emelkedik (2004-ben 2 785, 2005-ben már 3 754 kérés érkezett hozzánk). A növekvő forgalom ellenére javult a kérések teljesítésének aránya, 2005-ben e kérések 9,2 %-át nem sikerült teljesíteni. A könyvekből rendelt másolatokat is egyre gyakrabban küldjük elektronikus úton. 2005. március 1-től az Országos Széchényi Könyvtár jelentősen megemelte a külföldi könyvtárközi kölcsönzés díját, emiatt a külföldre küldött kérések száma az elmúlt évben erősen csökkent.

Raktározás

Az *Arany János utcai raktár* négyszintes, mindegyik szintnek megvan a raktárrészért felelős raktárosa. A korábbi évektől eltérően 2005-ben nem volt fluktuáció, így a raktári rend jobban ellenőrizhető, számon kérhető volt. A raktári rend fenntartása, a

raktárellenőrzések, a vonalkódosításra való előkészítés és a raktári kiszolgálás ebben az évben is zökkenőmentes volt. A raktári kiszolgálás gyorsaságát (átlagosan 20-25 perc), ebben az évben is tartottuk.

A *törökbálinti raktárban* rendszeresen folyik az állomány rendben tartása, az esetleges tömött polcok lazítása. Az év során a Keleti Gyűjtemény 1 254 polcának lazítása, porszívózása, lemosása történt meg.

A raktár naponként teljesíti az Olvasószolgálat, a Folyóiratosztály, a Keleti Gyűjtemény, valamint igény szerint a Levéltár és a Kézirattár kéréseit. A raktár csoport 6 986 könyvet (ebből 3 583 a Keleti Gyűjtemény részére), 4 104 kötet folyóiratot, 39 disszertációt, azaz összesen 14 712 kötetet, valamint 1 681 levéltári dossziét és 90 levéltári dobozt küldött be.

A raktár a Nemzetközi Csereszolgálat részére is teljesít feladatokat: új anyagokat bevételez és vezeti a cseretartalék nyilvántartását.

A *Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye* kisebb átrendezést végzett a II. emeleti raktárrészén, újrarendezte az Archeológiai Bizottság anyagát, valamint a könnyebb kezelés érdekében mutatókkal látták el az akadémiai bizottságok iktatókönyvét.

Állományellenőrzés

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően folytatódott a modern könyvtári állomány szám szerinti ellenőrzése. 2005-ben a 350 000-es, valamint a 0-ás számtartomány köteteinek ellenőrzésére került sor. A számellenőrzések nem pótolják az állomány valódi revízióját, de a raktári rend folyamatos karbantartása szempontjából mégis hasznosak.

Megkezdjük az évenkénti szám szerinti ellenőrzésekből eddig rendre kihagyott, az 1996-tól beszerzett 0-ás jelzetű könyvállomány ellenőrzését is, és az eddig fel nem dolgozott művek listája alapján a Katalógizálás pótolja az elmaradt feldolgozást.

A számellenőrzések mellett elvégeztük a 400 000-es könyvállomány részletes ellenőrzését, a munkáról jelentés, a hiányokról tételes lista készült.

A Törökbálinton tárolt régi szakok közül a Történelem szak revízióját végeztük el. 10 951 tételt ellenőriztünk, a munkáról jelentés, a hiányokról lista készült.

A *Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye* elvégezte az RMK I-II állományrevízióját és megkezdte az RMK III revízióját.

A *Keleti Gyűjteményben* a vezető váltás kapcsán állományellenőrzésre került sor. Az ellenőrzés tárgyát a 700 000-761 999 raktári jelzetű könyvek képezték. A nyári zárás alatt a törökbálinti könyvek ellenőrzésére került sor, majd ezt követte a Székházban lévő raktár, valamint a kézikönyvtári állomány áttekintése. Az ellenőrzés nemcsak szám szerinti raktárellenőrzés volt, hanem teljes körű feltárás, melynek során a kötetek állapota is felmérésre került. Számos esetben került sor a „Keleti könyvek” inventáriumában javításra és kiegészítésre - ezáltal jelentősen csökkent az anyag 2004-es ellenőrzésekor

talált hiány mennyisége. Az állományellenőrzés során egy helyre kerültek a Keleti Gyűjtemény 1800 előtti muzeális értékű dokumentumai, melyeket ezen túl az előírásoknak megfelelően tárolunk. Az állományellenőrzés során megállapított hiányokról külön jelentés készült.

Állományvédelem

A **kötészet** 2005-ben összesen 3 364 kötetet kötött be. Szükség lenne restaurálásra is, ennek személyi feltételei megvannak, de a sokasodó kötetzeti elvárások miatt az elmúlt évben csupán restaurálás jellegű, igényesebb javításokra kerülhetett sor. A műhely az Olvasószolgálat, a Folyóírártár, és a Keleti Gyűjtemény kötetzeti megrendeléseit teljesítette.

A **Kézirattár** NKA-pályázati forrásból restauráltatta a Vigyázó-Podmaniczky levéltár legveszélyeztetettebb darabjait összesen 1 800 eFt értékben. A NKÖM-től kapott támogatásból, valamint az Akadémia augusztus 20-i rendezvényének bevételeiből Arany János-, Széchenyi István-, Szabó Lőrinc-, Teleki kéziratokat, illetve RMK-köteteket restauráltattak.

A **Keleti Gyűjtemény** szintén NKÖM támogatásból restauráltatott egy török ősnymtatványt és egy perzsa kéziratot.

A **Mikrofilmtár** a Keleti Gyűjtemény Kaufmann anyagából XVI-XVII. századi spanyol nyelvű nyomtatott műveket vett mikrofilmre. A Mikrofilmtár állományából 36 tekerecs negatívról készült pozitív másolat olvasótermi használatra.

Reprográfia

Fotótechnikai szolgáltatások

Felvételek száma	2004	2005
Mikrofilm	1 544	1 848
Kisfilm	-	-
6x6 vagy színes felvétel	8	-
Digitális felvétel	4 036	524
Összesen	5 588	2 372

Másolatok száma	2004	2005
Mikrofilm-másolat	449	119
Fotókópia (nagyítás)	78	2
Elektrosztatikus nagyítás	5 959	7 999
Digitális (szkennelés)	1 224	743
Összesen	7 710	8 863

A Xerox-műhely 2005-ben 107 429 db másolatot készített (belső használatra 34 442 db, állományvédelmi célból 6 592 db). A műhely bevétele 1 235 595 forint volt.

A Kézirattár 104 megrendelésre 4 403 másolatot készített, bevétel: 146 800 forint. A Keleti Gyűjtemény 41 kérésre 371 oldalnyi másolatot készített, bevétel: 7 935 forint.

Az Olvasóteremben elhelyezett önkiszolgáló gépen 138 103 felvétel készült el, ebből 1 645 855 forint bevétel származott.

Az Akadémiai Levéltár 1326 oldal másolatot készített, bevétel: 27 652 forint.

V. INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS

A Könyvtár valamennyi olvasószolgálatot bonyolító osztálya rendszeresen végez tájékoztatást szóban, írásban, telefonon és e-mail-en. A távhasználat is egyre emelkedik – különösen sokan használják online katalógusainkat. Minden olvasószolgálati pont sok, a használattal kapcsolatos technikai kérdést válaszol meg naponta, ezen kívül a hosszabb kutatást igénylő kérdések száma is évről-évre nő (2005-ben 2 775, 2004-ben 2 340). A Folyóirattár és az Info-centrum ügyeletes munkatársai igény szerint segítik az olvasókat az adatbázisokban való keresésben.

Néhány példa a Kézirattárhoz beérkezett és hosszabb keresést igénylő kérdésekből: a héber nyelvű kódextöredékekről, Széchenyi – Sina levelezéséről a Sina Simon kiállításához, a Münchener-kódexről, a Széchenyi-gyűjteményről, Bisztray Gyula hagyatékából, Petelei István anyagáról, Schöpflin Aladár kéziratokról, Polányi testvérek anyagáról, a kegyességi irodalom kézirat és nyomtatott anyagáról, Darkó Jenő kéziratáról, Mikszáth Kálmán anyagáról a Szlovák Nemzeti Múzeum magyar részlege számára, Knauz Nándor, Dankó József fénykép lelőhelyéről, Dercsényi Jánosról, Kollányi Ferenc akadémikus működéséről, Kisfaludy Károly hagyatékáról a győri kiállításra, oklevelek és nyomtatványok válogatása a Budapesti Történelmi Múzeum Habsburg Mária kiállítására. Kéziratok válogatása és feliratozása az OSzK-val közös "Pannóniai Fénisz" c. kiállításra, adatok Hatvany-Christa Winsloe-Heinrich Mann levelezéséről az Archiv der Akademie der Künste, Berlin részére. - Sok időt igényelt az Akadémia 1945 előtti ingatlan-vagyonáról a lista összeállítása az MTA Elnöki Titkárság kérésére. Rendszeres az Aczél-hagyatékából történő tájékoztatás a kuratóriumi tagok számára. A RAL-ban való kutatás pedig csak munkatársi segédlettel végezhető.

Az elektronikus **információellátás** az előző évhez hasonlóan alakult. Az Oktatási Minisztérium finanszírozásában működő Elektronikus Információszolgáltatás (EISz) program keretében 2005-ben hozzáférhetőek voltak a következő adatbázisok: ISI Web of Science mindhárom szekciója (SCI, SSCI, AHCI) 1975-ig visszamenőleg, Elsevier ScienceDirect, az Akadémiai Kiadó folyóiratai és szótárai, a Környezetvédelmi Lexikon, az Új Magyar Irodalmi Lexikon, a Scriptum-szótárak, valamint korlátozott hozzáféréssel az MTI Sajtó-adatbázis (az MTA és intézetei összesen 15 hozzáféréssel rendelkeznek).

2005-ben az EISz nemzeti konzorcium két adatbázis elérésével bővült. Szeptembertől tesztelésre a SpringerLink bekerült az EISz adatbázisok közé. Így már